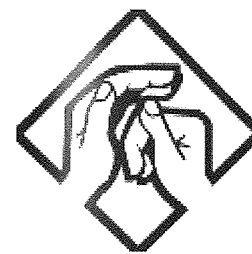

Suomen Kuurosokeat ry:n päivätoiminnan ohjaajat

Suomen Kuurosokeat ry:n päivätoiminnan ohjaajat kokoontuivat vaihtamaan kuulumisia liriksessä 14. kesäkuuta. Virike-päivätoiminta päättyi projektina vuoden 2004 lopussa, jonka jälkeen se on jatkunut RAY:n rahoittamana yhdistyksen toimintana. Päivätoiminta kuuluu aluesihteeritoiminnan alaisuuteen, jota johtaa Terhi Pikkujämsä (istumassa oik.). Terhin vieressä Esko Jäntti (Jyväskylä). Seisomassa vasemmalta: Ulla Pekurinen (Kajani), Maija-Liisa Lahti (Pori), Sirkku Eevas (Kuopio) ja Anita Palo (Helsinki).

TUNTOSARVI 31.vuosikerta, ISSN 0358-2280, **Julkaisija:** Suomen Kuurosokeat ry
Toimitus: Päätoimittaja, tiedottaja Tuija Lehtonen, puh. (09) 54953521, matkap. 040-7532026, tekstip. (09) 54953526, faksi (09) 54953517, s-posti: tiedotus@kuurosokeat.fi
Toimitusneuvosto: Riitta Ruissalo (pj), Tuula Hartikainen, Unto Honkanen, Eija Metsämäki, Anu Mikkola, Raili Karisaari (siht), Tuija Lehtonen (päätoimittaja).
Hinta: Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteellä, videona, ja/tai sähköisenä versiona. Ruotsinkielinen Känslpröter ilmestyy 6 kertaa vuodessa isokirjoituksella.
Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, puh. (09) 5495 350, tekstip. (09) 5495 3526, faksi (09) 5495 3517, s-posti: kuurosokeat@kuurosokeat.fi, <http://www.kuurosokeat.fi>. Toimiston aukioloaika: ma-pe klo 8.00-15.45.
Painopaikka: Cityoffset, Tampere

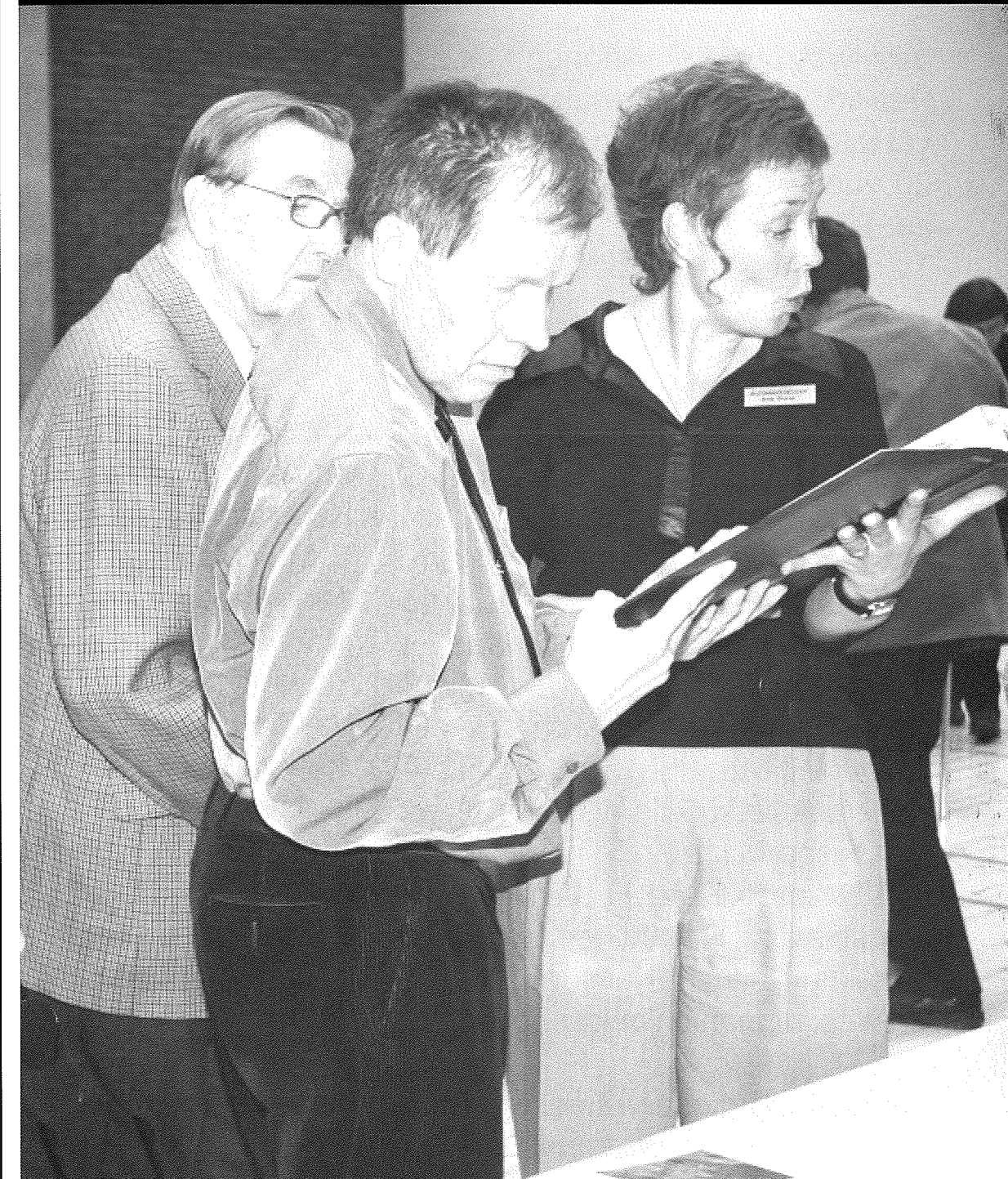

8 • 2005

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Elokuu

Kuopion kuurosokeiden kerho 20 vuotta

TV:n käännöstekstit pian puheelle

Kuurojen Liiton juhlavuosi huipentuu syksyllä

Sisältö:

Viisi kysymystä: A. Ahonen.....	2
Pääkirjoitus. Kesän muistot kantavat talven yli: T. Lehtonen.....	3
20 vuotta taivalta täynnä Kuopiossa: T. Lehtonen.....	4
Tv:n käännöstekstit pian puheelle: T. Lehtonen.....	7
Digi-tv:n monet mahdollisuudet: T. Lehtonen.....	9
Ihmeidentekijä: T. Lehtonen.....	10
Kuurojen Liiton juhluvuosi huipentuu syksyllä.....	11
Sammakotytön muistelma: Nimim. Ojoisten torppari.....	12
Aurinko ja tuuli kilpasilla. Runo: V. Hyttinen.....	13
Välähdyksiä kuurosokeain maailmasta: V. Hyttinen.....	14
Kokemuksia kaikille aisteille: R. Karisaari.....	15
Puiston kesää. Runo: H. Nieminen...	16
Opastuskoru: R. Lahtinen.....	17
Mätäkuun juttu: R. Karisaari.....	18
Päivätoiminnan ohjaajat koolla....	20

Seuraava Tuntosarvi ilmestyy 15.9. Aineiston on oltava toimituksessa 2.9. mennessä.

Viisi kysymystä

Koonnut Aatos Ahonen

1. Milloin lehmästä lypsetään ternimaitoa?
2. Pohjoismaiden neuvostolla on virallinen symboli, mikä se on?
3. Arabian kielessä on sana "Haaremi", mitä se tarkoittaa suomeksi?
4. Kansalliseepoksemme Kalevala on varmasti monelle meistä tuttu, mutta muistaako kukaan kuka oli Kalevalassa Väinämöisen äiti?
5. Muinaisessa Roomassa oli aikoinaan jumala nimeltä Cupido. Minkä jumala tämä kyseinen jumala oli?

Vastaukset

1. Heti poikimisen jälkeen
2. Joutsen
3. Haarem on suomeksi naistenhuone
4. Ilmatar
5. Lemmen jumala■

Kannen kuvassa **Ilkka Laitinen** Tuusniemeltä tarkastelee Kuopion kuurosokeiden kerhon valokuva-albumia yhdessä viittomakielentulkki **Anne Okulowin** kanssa. Taustalla kuvia kurkistelee **Erkki Keinänen**.

Kesän muistot kantavat talven yli

Elokuun koittaessa tulee usein tunne, että kesä on jo ohi. Kesälomat on pidetty, lasten koulut alkavat, illatkin pitenevät. Elokuussa kesä on kuitenkin vasta huipussaan, kun auringon kypsyttämää satoa aletaan korjata. Marjat, hedelmät, sienet ja muut maan antimet houkuttavat säilöämään kesän muistot talvea varten.

Antiikin kreikkalaisessa tarustossa kesän ja talven vaihtelu selitettiin johtuvan äidinrakkaudesta. Alussa ei ollut olemassa talvea, vain ikuinen kukkea kesä. Sadonkorjuulla, viljalla ja kaikilla elävillä kasveilla oli tarun mukaan oma jumalattarensa nimeltään Demeter. Demeterillä oli puolestaan kaunis tytär nimeltään Persefone, johon Manalan jumala Haades rakastui. Haades halusi ihanaista neidosta vaimon itselleen. Äiti ei halunnut päästää neitoa kuoleman valtakuntaan, jolloin Haades ryösti hänet mukaansa. Äiti lähti surun murtamana etsimään tyttärtään, eivätkä kasvit enää kasvaneet ja maa muuttui autioksi ja kylmäksi.

Lopulta ylijumala Zeus joutui puuttumaan tilanteeseen. Hän määräsi, että äiti sai pitää tyttärensä puoli vuotta luonaan. Tyttären saapuessaa äiti riemuitsi: maa alkoi viheriöi-

dä, kukat kukkia ja pellot lainehtivat viljaa. Tyttären jouduttua palaamaan puolisonsa luokse kasvit lakastuivat ja kuolivat.

Talvi vertautuu kärjistäen kuolemaan, jos asiaa ajattelee maassa kukkivien kasvien kannalta. Toisaalta voidaan ajatella, että maa kerää voimia jaksakseen taas antaa uuden sadon seuraavana vuonna. Syksyn musta, kosteantuoksuinen multa kätkee sisäänsä uuden kasvun siemenet.

Myös ihmisille syksy on ajatusten kypsyttelyn aikaa. Kesän muistot ovat vielä läsnä ja seuraavaa kesää suunnitellaan niiden varassa. Yhdistyksen toiminnassakin on tärkeä saada ihmisten tieto ja kokemus talteen, ilman niitä uutta ei voida suunnitella. Yhdistykselle on tärkeä saada jäsenistön kesän auringon kypsyttämiä ajatuksia ja ehdotuksia käyttöön toiminnan kehittämiseksi. Myös tiedotus ottaa mielellään vastaan juttuja, juttuideoita ja kehittämisehdotuksia. Lämpöistä ja kaunista loppukesää kaikille!

Tuija Lehtonen
Tiedottaja■

20 vuotta taivalta täynnä Kuopiossa

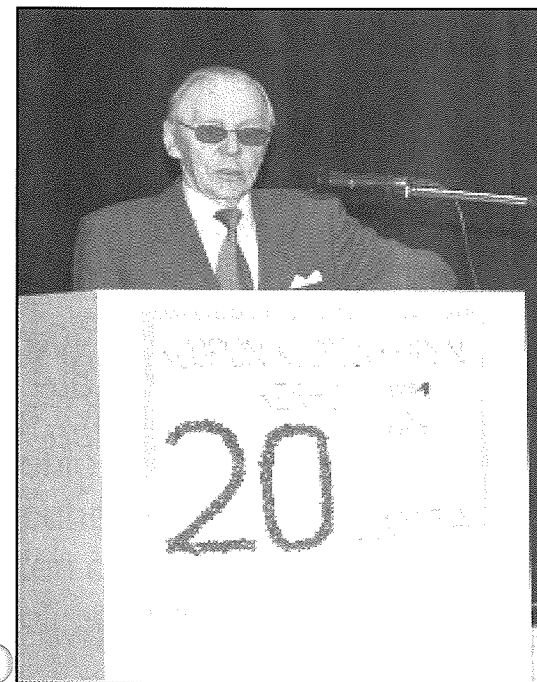
Kuopion kerholaiset kokoontuivat ryhmäkuvaan. Alkuvuodesta 100-vuotta täyttävä tervaskanto Teuvo Karppinen edessä oikealla Seija Troyanon vieressä. Teuvon haastattelu julkaistaan ensi tammikuun Tuntosarvessa.

Teksti ja kuvat: Tuija Lehtonen

Kuopion kuurosokeiden kerhon 20-vuotisjuhlassa 17.5.2005 huomio kiinnittyi ensin ryhdikkäisiin herrasmiehiin. Erityisesti 99-vuotias **Teuvo Karppinen** näytti mallia nuoremmille.

Viittomakielen ohjaajaopiskelija ja yksi kerhon vetäjistä, **Aino Ruissalo** juonsi tilaisuuden mallikkaasti, tulkkitauot huomioiden. Esittelykierröksellä selvisi, että paikalle Pohjois-

Savon opistolle oli saapunut tilaisuutta juhlistamaan yhteensä 37 vierasta. Viittomakielen ohjaajakouluttaja **Päivi Jäntti** opistolta toivotti talon puolesta vieraat tervetulleeksi. Tervetuliaispuheen piti **Juho Kukkonen** arvokkaaseen tyyliinsä. Hän kertoi itse olleensa kerhotoiminnassa mukana vasta 3 vuotta. "Kerhoissa tehdään paljon arvokasta työtä, joka ei aina näy ulospäin", hän painotti.

Ylh. vas. Juho Kukkonen piti juhlissa tervetuliaispuheen. Oik. Irja Vänninen saa onnitteluhalauksen Kai Leinoselta kaikesta siitä avusta, mitä hän on antanut Kuopion kerhon toiminnassa. Seija Troyano katsoo taustalla.

Juhlapuheessaan **Seija Troyano** muisteli Kuopion kerhon taivalta sen alkuvaiheista lähtien. Aluksi ei tiedetty, kuinka paljon saman vamman omaavia olisi alueella, mutta pian kerhotoiminta pyörähti käyntiin. Seija itse toimi alussa 7 vuotta kerhoemäntänä ja sanoi tapaamisten antaneen itselleen paljon. Vuosien aikana kerhossa on käynyt vierailijoita, on tehty retkiä, askareltu ja opiskeltu erilaisia kommunikaatiotapoja. Yhtenä kohokohtana on jäänyt mieleen Kuopion kerhon järjestämät lohengintakilpailut. "Helsinki uhosi ensin, mutta Kuopio voitti kilpailun", kertoi Seija huvittuneena. Nyt tapahtumia alueella järjestää kerhon lisäksi myös päivätoiminta.

Toiminnanjohtaja **Kai Leinonen** toi tilaisuuteen yhdistyksen tervehdyksen. Hän muistutti kerhon tuomasta arvokkaasta yhteisöllisyydestä, mikä saavutetaan yhdessä olemisen ja yhdessä tekemisen kautta.

Monen monta muistoa

Juhlalounaan jälkeen alkoi juhlien keveämpi osuus. Osallistujat jakivat keskenään monen moista muistoa vuosien varrelta.

Seija Troyano ja Kai Leinonen halusivat muistuttaa tärkeiden yhteistyökumppaneiden olemassaolosta ja kiittää heitä. Pohjois-Savon opiston viittomakielentulkkiopiskelijat ja viit-

Kuopion kerhon koontumisia vetävät neljä Pohjois-Savon opiston viittomakielen ohjaajaopiskelijaa. Vasemmalta: Aino Ruissalo, Hanne Rinnekangas, Saara Lautala ja Susanna Rau tiainen.

tomakielen ohjaajaopiskelijat ovat tehneet paljon toiminnan hyväksi.

Kiitos meni myös Kuopion kuulonhuoltoyhdistyksen perustajalle **Erkki Keinäselle**, joka tuli mukaan kerhon toimintaan aivan alussa, kun häneltä tiedusteltiin mahdollisuutta saada lainaksi induktiosilmukoita. Nyt induktiosilmukoita löytyy jo omastakin takaa, mutta yhteistyö jatkuu edelleen. "Kerhossa mukana oleminen on avartanut omaa tietämystäni ja olen kiitollinen, kun olen saanut olla mukana", Erkki Keinänen sanoi. Kiitokset menivät vielä **Aini Pitkäselle**, joka ei ollut päässyt paikalle, sekä "Komentajakapteeni-litulle", **Irja Väänttiselle**, Seijan äidille. "litun" antama käytännön apu on ollut kerholaisille korvaamattoman tärkeää vuosien aikana.

Aino Ruissalo houkutteli esiin vielä lisää muistoja mainitsemalla retken kuvanveistäjä **Väinö Lätin** ateljee-

hen. Väinö Lätti tekee kosketeltavaa taidetta ja hänen töitään on ollut mukana Kosketeltava veistos -kilpailuissa, viimeksi Tampereella **Helen Keller** konferenssin yhteydessä. Irja Väänttinen kertoi muistojaan retkestä Valamoon, jolloin hän itse tutustui ensimmäistä kertaa kuurosokeiden maailmaan. **Rauni Sohlberg** muistutti lukuisista retkistä, jokavuotisista juhannusjuhlista sekä kerhon kaikkien aikojen matkasta Kreikkaan syksyllä 2004. "Muistakaa, että syyskokous pidetään tässä lähellä Var-kaudessa, joten kaikki joukolla paikalle", hän kehoitti.

Juhlan päätti tilaisuuden musiikillisesta annista vastanneen **Martti Holopaisen** haitarilla säestämä Su-
vivirsi, johon yleisö yhtyi mukaan.

Aamulla pilvisenä ja sateisena alkanut sää oli päivän mittaan muuttunut kauniiksi auringonpaisteeksi. ■

Tv:n käännöstekstit pian puheelle

Tuija Lehtonen

Yleisradio on aloittamassa uutta palvelua, jossa TV1:n ulkomaisten ohjelmien tekstityksiä aletaan ajaa puhesyntetisaattorin läpi. Lähetysten on tarkoitus alkaa 22. elokuuta, eli syysohjelmistokauden alussa. Tätä kirjoitettaessa tekniikkaa vielä hiotaan, ja aloitus saattaa viivästyä.

Luvassa on palvelu, jossa ulkomaisten ohjelmien suomenkielinen tekstitys luetaan ääneen puhesyntetisaattorilla ja liitetään ohjelman omaan ääneen jo Yleisradiossa. Palvelua ovat rakentaneet yhteistyössä Yleisradio ja NKL:n Tiedonhallintapalvelu.

- Palvelun avulla on tarkoitus helpottaa kaikkien ulkomaisten ohjelmien ohjelmatekstien lukemisvaikeuksista kärsivien tv:n katselua. Toteutessaan palvelun lasketaan hyödyntävän jopa 300 000 ihmistä: ei vain näkövammaisia vaan esimerkiksi erilaisista lukemisvaikeuksista kärsiviä ja pieniä lapsia.

Tekniset vaatimukset

Palvelu toimii vain digiverkossa, eli

vastaanottajalla täytyy olla kotonaan joko digi-tv tai televisioon liitettävä digiboksi.

Mutta ensin on selvitettävä, tulevatko tv-lähetykset antenni- vai kaapeliverkkoa pitkin. Antenniverkkoon sopivia digibokseja ei voida käyttää kaapeliverkossa ja päinvastoin. Kaikki digi-televisiot, joissa digiboksi on jo valmiiksi sisään asennettuna, ovat antenniverkkoa varten suunniteltuja.

"Digiboksin hankinnassa pitää olla tarkkana, sillä läheskään kaikki mallit eivät sovi puhesynteesin vastaanottamiseen. Nyrkkisääntö on se, että digiboksiin täytyy voida asentaa kaksi kieltä", painottaa **Heikki Ekola** NKL:n Tiedonhallintapalvelusta.

Kaksi kieltä tarvitaan, koska syntetisoitu puhe sijoitetaan lähetyksessä omalle äänikanavalle, joka lähetetään ohjelman mukana. Jotta televisiosta kuuluisi myös normaali suomenkielinen puhe, täytyy sitä varten olla toinen äänikanava.

Puhsynteesin käyttämän äänika-

navan oletuskieleksi on valittu hollanti. Kun hollanti valitaan digiboksin ykköskieleksi, se tunnistaa, kun puhesynteesi alkaa ja käyttää tätä äänikanavaa. Muulloin siirrytään käyttämään automaattisesti digiboksin kakkoskieltä eli suomea.

Teknisesti palvelu olisi mahdollista toteuttaa myös erillisen televisioon kytkettävän lisälaitteen avulla, mutta siihen ei ole haluttu mennä.

“Tarkoituksena on ollut luoda mahdollisimman yksinkertainen ja avoin palvelu”, kertoo Heikki Ekola.

Testauksen kautta toteutukseen

liriksen auditoriossa järjestettiin toukokuun alussa arviointitilaisuus, jossa ensimmäisen kerran testattiin palvelun toimivuutta yleisölle. Katseltavana ja kuunneltavana oli Yleisradion tätä tilaisuutta varten valmistama video. Arvioinnit vaihtelivat kohtalaisen ja hyvän välillä, antoipa muutama erinomaistakin palautetta. Kaiken kaikkiaan palvelua pidettiin erittäin kannatettavana.

Kesäkuussa lähetettiin ensimmäiset koelähetykset TV1:n verkossa. Yle halusi pitää matalaa profiilia kokeilun suhteen ja siitä sai tiedottaa vain sähköpostitse ja vain aivan koelähetyksen alla. Kuurosokeat saivat tiedon koelähetyksestä kuurosokeat-keskustelualueen kautta. Ensimmäisen julkisen koelähetyksen seuraamiseen järjestettiin mahdollisuus liriksen auditoriossa. Näin ohjelmaa saattoivat seurata nekin, joilla ei ollut digiboksia kotonaan.

Kokeilu toimi tv-verkossa ja palaute oli myönteistä, joten kokeilu aiotaan ottaa vakinaiseen käyttöön.

Aluksi kiinteät säädöt

Puhesyntetisaattori on tietenkin vain syntetisaattori, eli äänen vivahteet välittyvät sen kautta heikosti. Kuuntelijan on oltava tosi tarkkana taustäännten kanssa, ymmärtääkseen mikä vuorosana kuuluu kenellekin. Ensimmäisessä arviointitilaisuudessa taustääniä toivottiinkin voimakkaammaksi tai ainakin mahdollisuutta säätää niitä.

Palvelu aloitetaan kuitenkin kiinteillä säädöillä, eli esim. äänen tai taustäännen suhdetta toisiinsa ei voi säädellä. Tiedonhallintapalvelun tavoitteena on, että myöhemmin palvelua kehitetään siitä saatujen kokemusten pohjalta.

Kaikkien ohjelmien tekstejä ei aina-kaan aluksi ajeta puhesyntetisaattorin läpi. Neuvotteluja käydään kaikkien kanavan ohjelmien saamisesta palvelun piiriin. Aluksi keskitytään kuitenkin dokumentteihin ja muutamiin tv-sarjoihin.■

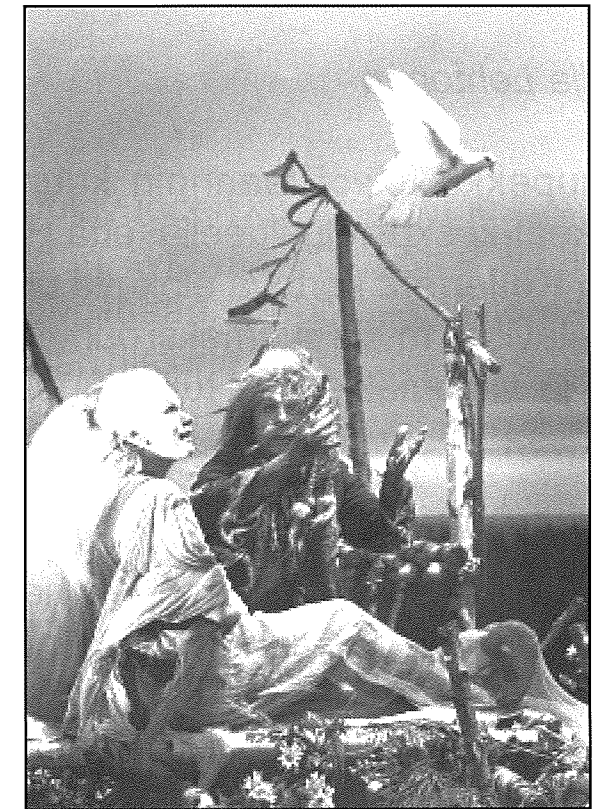
Digi-tv:n monet mahdollisuudet

Tuija Lehtonen

Suomessa on tarkoitus siirtyä kokonaan digitaalisiin televisiolähetysiin 31. päivänä elokuuta 2007. Katsojilta digitaalisten lähetysten vastaanotto edellyttää digisovittimen (digiboksin) tai digitaalisen television hankintaa. Digi-tv mahdollistaa sellaisia lisäpalveluita, jotka analogisessa televisiossa ovat joko mahdottomia tai aivan liian kalliita toteuttaa.

Tekstin ajaminen puhesyntetisaattorin läpi on uudella tekniikalla melko edullista. Myös viittomakieliset tulevat hyötymään digi-tv:stä. Viittomakieliset käännökset on digi-tv:ssä mahdollista hoitaa oman, säädeltävissä olevan tulkkiruudun kautta. Tulkkiruutu on oma MHP-sovelluksensa, jonka avulla käännös voidaan lähettää ohjelman rinnalla. Sovellus vaatii vastaanottopäähän tehokkaita MHP-bokseja. Toistaiseksi viittomakielisen tulkkiruudun käyttöä ei ole testattu Suomessa tv-ohjelmien yhteydessä.

Myöskään videotallenteissa viittomakieltä ei ole juuri huomioitu. Dvd-

Kohtaus lastenelokuvasta Rölhi ja metsänhenki.

tallennusmuotona antaisi kyllä mahdollisuuden lisätä kielivalikkoihin viittomakielisen käännöksen, jolloin tulkkiruutu ilmestyy ruudun alalaitaan. Tätä mahdollisuutta on Suomessa käytetty toistaiseksi vain kahden lastenelokuvan dvd-tallenteessa. Toinen on **Rölhi ja metsänhenki** vuodelta 2001 ja toinen 2005 keväällä valmistunut **Kollikallion skidit**. Myös **Pelikaanimies**-lastenelokuvan dvd-versioon on lupailtu viittomakielistä käännöstä.■

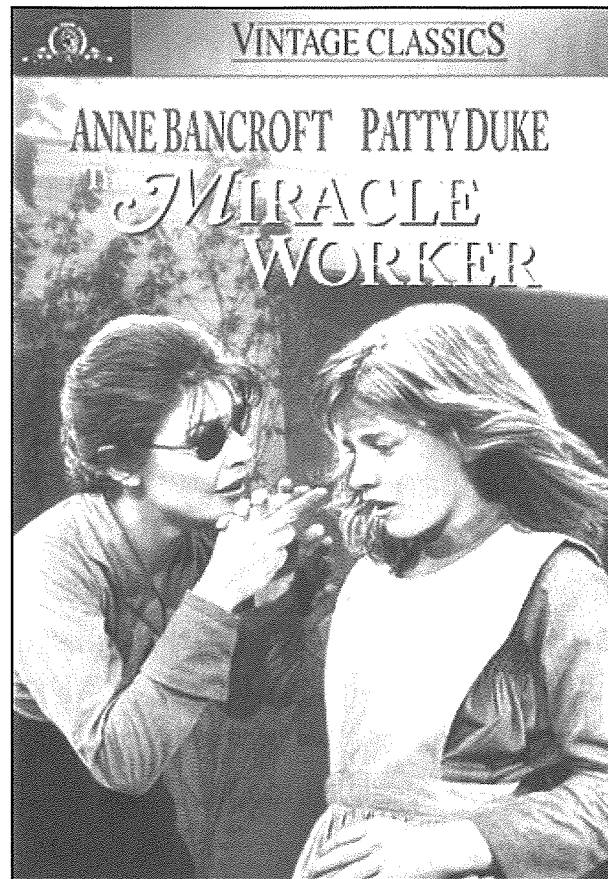
Ihmeidentekijä

Tuija Lehtonen

Juupekka toivoi taannoin kuurosokeat-keskustelualueella, että **Helen Kelleristä** kertova elokuva olisi saatavissa myös suomeksi puhuttuna ja viittomakielisen tulkkiruudun kanssa.

Tulkkiruudun kehittämiseen television lähetysten puolelle menee vielä aikaa, mutta tekstien kääntäminen puheelle onnistuu siis jo nykytekniikalla. Sopivien digiboksien omistajat: ei muuta kuin lähettämään Yleisradiolle toiveita, että lisäävät elokuvan TV1:n ohjelmistoonsa.

Tunnetuin Helen Kelleristä kertova elokuva on vuonna 1962 valmistunut Ihmeidentekijä (The Miracle Worker). Se pohjautuu **William Gibson**-nimisen amerikkalaisen näytelmäkirjailijan samannimiseen näytelmään. Näytelmä puolestaan pohjautuu Helen Kellerin omaelämäkertaan. Näytelmä sai ensi-iltansa Broadwayllä (New Yorkissa sijaitseva kuuluisa teatterialue) vuonna 1959 ja oli heti valtava menestys. Kolme vuotta myöhemmin **Arthur**

Englanninkielisen Ihmeidentekijä-DVD:n kansikuva.

Penn ohjasi siitä elokuvan. Elokuvassa **Anne Bancroft** näyttelee Helen Kellerin opettajaa **Annie Sullivania** ja **Patty Duke** Helen Kelleriä. Anne Bancroft sai roolistaan parhaan naisnäyttelijän Oscar-palkinnon ja Patty Duke puolestaan parhaan naissivuosaroolin Oscarin.

Ihmeidentekijästä on tehty myös kaksi tv-näytelmää: ensimmäinen vuonna 1982, jolloin Annie Sullivannin roolissa oli aikaisemmin Helen Kelleriä näytellyt Patty Duke. Toinen tv-versio valmistui vuonna 2000. ■

Kuurojen Liiton juhlavuosi huipentuu syksyllä

Vuosi 2005 on Kuurojen Liiton juhlavuosi. Tänä vuonna tulee kulu-neeksi 100 vuotta Liiton perustamisesta. Juhlavuoden teemaksi on valittu Yhteiset oikeutemme – yhteinen yhteiskunta.

Kuurojen Liiton juhlavuosi huipentuu syys-lokakuussa. Finlandia-talossa Helsingissä järjestetään 30.9.-1.10. kansainvälinen Our Rights – Our Future (Meidän oikeutemme – meidän tulevaisuutemme) -ihmisoikeuskonferenssi. Liiton juhlavuoden suojelija tasavallan presidentti **Tarja Halonen** toimii myös konferenssin suojelijana.

Konferenssi kokoaa yhteen kansainvälisesti tunnettuja ihmisoikeusasiantuntijoita. Siellä pohditaan mm. tärkeimpien ihmisoikeuksiin liittyvien säädösten ja suositusten merkitystä ja soveltamista kuurojen ja eri vammaisryhmien keskuudessa. Juhlavuoden pääjuhlaa vietetään 2.10. Helsingin Messukeskuksessa. Pääjuhlaa edeltää juhla jumalanpalvelus Helsingin tuomiokirkossa.

Juhlavuoden kunniaksi ilmestyy niin ikään syksyllä 2005 kirja Maahan lämpimään – Suomen viittomakielisten historia. Se on alan ensimmäinen perusteos Suomessa.

Ensimmäisen suomalaisen kuurojenkoulun perusti 1846 Tukholmasta oppinsa hakenut kuuro opettaja **Carl Oscar Malm**. Kuurojenkouluja perustettiin lisää ja kaikissa opetus annettiin viittomakielellä. Vuonna 1892 annetulla asetuksella kuurojenkouluissa siirryttiin kuitenkin käyttämään puhemenetelmää. Kuurot eivät enää saaneet toimia opettajina eivätkä voineet siirtää omilta opettajiltaan omaksumaansa viittomakieltä seuraaville sukupolville. Viittomakieli syrjäytyi sivistyskielen asemasta ja sitä jouduttiin käyttämään usein salaa.

Pannasta viittomakieli pääsi vasta 1970-luvulla. Viittomakieliset tulkkipalvelut alkoivat toimia 1980-luvulla. Suomen perustuslaki tunnusti viittomakielen aseman vuonna 1995. ■

Sammakotytön muistelma

Nimimerkki Ojoisten torppari

Eräänä päivänä kävelin tyynen Vanajaveden rannalla. Lokit lentelivät kirkuen ja pikkulintuja pelotellen. Puiden hiirenkorvat olivat juuri puhjenneet, sini-, valko- ja keltavuokot kukkivat upeasti, leskenlehdet olivat juuri auenneet. Sammakot istuivat hiljaa katsellen veneiden kulkua, kunnes jokin ääni karkotti ne järveen. Muistui mieleeni se kerta, kun 4-vuotiaana keräsin sammakoita.

Maalaistalomme sijaitsi ihan lähellä Hauhon Eteläisten järveä. Istuin rannalla katsellen sammakkojen hurjaa elämää. Yllättäen sammakko hyppäsi viereeni. Otin sen syliini, limainen sammakko viehätti minua ja tutkin sitä tarkkaan. Ihmettelin sammakon taitavaa uimista. Menin itse uimaan ja yritin uida kuin sammakko. Eihän se onnistunut, vaan painuin veden alle. Pian tuli monta sammakkoa hyppien rantaan. Jatkoin yrittämistä, ja pian opinkin uimaan kuin sammakko.

Lähtiessäni kotiin poimin sammakoi-
ta taskuuni. Vein ne omaan huonee-

seeni, missä ne hyppelivät valloittaen huoneen. Juuri silloin sattui siivooja tulemaan huoneeseen. Hän alkoi huutaa kovalla äänellä. Kun äiti tuli tarkistamaan, mikä on hätänä, hän huomasi, että huoneeni oli täynnä sammakoita. Niitä istui äänekäästi kurnuttaen ikkunalla, sängyssä ja tuolissa. Äiti käski vihaisena minun kerätä ne pois huoneesta.

Otin sammakot taskuuni ja menin takaisin rantaan, missä panin ne varovasti laiturille. Ne hyppäsivät heti veteen, mutta tulivat pian rantaan rauhoittumaan, olivat kai saaneet siivoojalta shokin.

Sitten keksin ilkeän kepposen. Keräsin sammakoita uudestaan mukaani. Osan jätin taskuuni, mutta muutaman sammakon panin siskojeni sänkyyn juuri ennen nukkumaanmenoaikaa. Siskot pomppasivat huutaen ja parkuen sängyistään ja karkasivat isän ja äidin makuuhuoneeseen. Isä tuli korjaamaan sammakot pois siskojen sängyiltä ja laittoi ne omalle sängylleni käskien

minua keräämään ne pois. Sain vi-
haisen läksytyksen ja selkäsaunan.

Heitin sammakot pihalle ja karkasin mummulaan, missä sain lohdutusta ja rauhoittavan syleilyn.

Ihmettelen joskus, miksi tein kaikenlaisia ilkeitä kepposia. Ehkä yksinäisyys vaivasi minua kuulonäkövammani takia ja pieni seikkailu tuntui hauskalta.

- Sammakkoita saan kuitenkin kiittää uimataidostani. Kiitos sammakoiden olen edelleen taitava uimari. Olin kerran tyttären kanssa uimassa, uin pitkää matkaa, tytär pelkäsi jo, että hukkuisin. Tytär huusi kovalla äänellä, mutta tytön isä vain totesi, että äiti on taitava uimari, ei mitään hätää.

- Sammakkoista pidän edelleen, minua vain huvittaa limaisten sammakkojen haju ja ruma ulkomuoto.■

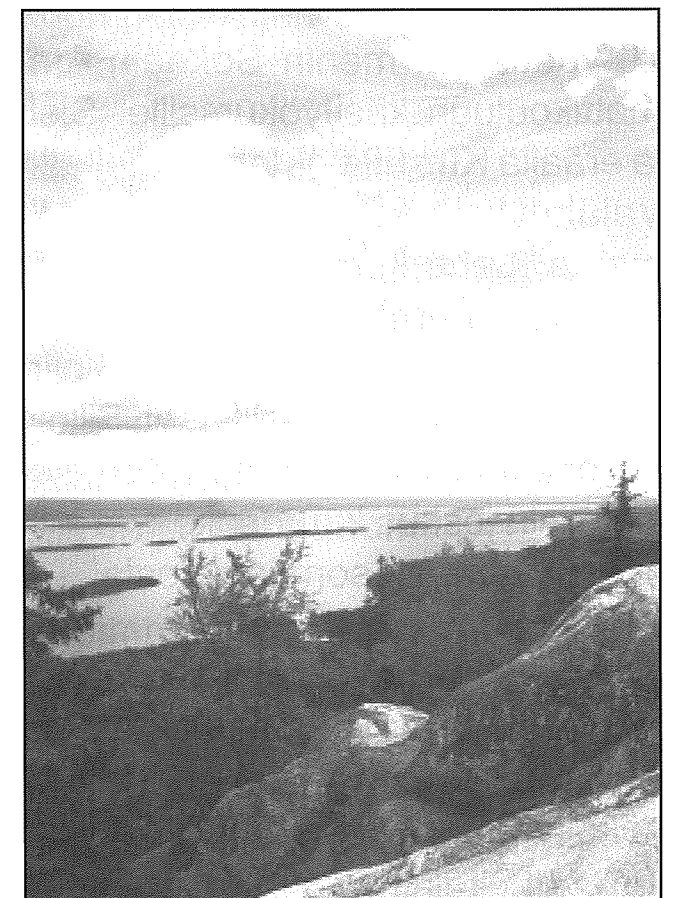
Kosketeltava veistos kilpailun voittanut sammakkoveistos: Juhani Saksan Lammikon Laidalla

Aurinko ja tuuli kilpasilla

Vieno Hyttinen

Aurinko yrittää lämmittää tuuli viilentää. Pilviä taivaalle kerääntyy auringon taakseen piilottaa. Sade alkaa.

Tuuli tyyntyy sade lakkaa. Aurinko iloksemme ilmaantuu.■

Välähdyksiä kuurosokeain maailmasta

Vieno Hyttinen

Nuorena 19-vuotiaana tyttönä pääsin mukaan elämäni ensimmäiselle näkövammaisten hengelliselle leirille. Ikimuistoinen leiri pidettiin Puurtilan seurakuntakodissa. Olin siellä ainoa kuulonäkövammaisen, kaikki muut leiriläiset olivat sokeita. Silloin sain tutustua ensimmäisen kerran sokeiden maailmaan. Sain leiriltä muistoksi mielenkiintoisen **Helen Kellerin** elämäntarinan.

20-vuotiaana menin Sokeain Ammattikouluun käsityökurssille. Siellä eräällä **Kirstillä** oli lehti nimeltään Välähdyksiä kuurosokeain maailmasta. Lehti kertoi Helen Kellerin Suomen vierailusta. Lehdestä jäi mieleeni elämäni ensimmäiset, piirtämällä tehdyt sormiaakkoset. Silloin en osannut ajatellakaan, että itsekin olisin joskus kuurosokea, ja tulisin käyttämään sormiaakkosia.

Ollessani 30-vuotias minut kutsuttiin kuurosokeain viikonloppuleirille Paimioon. Leirillä oli mukana 10 kuulonäkövammaista nuorta. Siellä näin

ensimmäisen kerran, kun **Inger Lindgren** sormitti kuurosokealle. Ajattelin silloin, etten opi niitä ikinä. Mutta sitten kun Inger ryhtyi opettamaan niitä minulle sopeutumismennuskurssilla Tyyskylässä hämmästyin: näinkö helppoja ne ovatkin!

Sitten 37-vuotiaana menetin näköni ja toisesta korvasta kuuloni, toiseen korvaan jäi vain kuulon rippeet. Silloin ryhdyin lukemaan sormiaakkosia niitä taitavan kanssa.

Nykyisin kommunikointini tapahtuu sormiaakkosin. Sokealle viittomakieli on liian vaikea opetella. Minä kyllä huomaan, että kädet heiluvat, mutta aivot eivät kerro, mitä viittomat tarkoittavat. Viittomakieli pitäisi opetella jo näkevänä, niin sitä tajuaisi paremmin. ■

Kokemuksia kaikille aisteille

Raili Karisaari

○ Astun ovesta sisään himmeästi valaistuun huoneeseen. Vihreään, pitkään kaapuun pukeutunut haltijatar tulee ovelle vastaan ja johdattaa minut peremmälle. Taustalla soi vai-
mea musiikki. Kysymyksessä on aistihuone, jonka Rovalan-opiston viittomakielen ohjaajaopiskelijat olivat rakentaneet Tampere-taloon Helen Keller konferenssin ajaksi.

○ Henkilö, jolla on normaali näkökyky, tekee ympäristöstään havaintoja ja pääasiassa näköaistin avulla. Kun silmät peitetään, voimistuvat muiden aistien antamat ärsykkeet. Kuulemme enemmän erilaisia ääniä. Maku-
haju- ja tuntoaistit herkistyvät.

Aistihuoneessa kävijä sai kokeilla kaikkia aistejaan vuorotellen. Kävi-
jän turvallisuudesta huolehtivat värikkäät aistihaltijattaret, joiden olemus toi monelle mieleen lapsuuden satunäytelmät. Aistihaltijattarien asuun kuului pitkä kellohelmainen kaapu sekä korkea kartionmuotoinen päähine, josta liehui pitkä ohut huntu. Puvut olivat Rovaniemen tek-

nisen ammattioppilaitoksen pu-
kuompelijalinjan opiskelijoiden val-
mistamia.

Viisi aistia - vai kuusi?

“Näkevät ja kuulevat asiakkaat saivat kokeilla minkälaista on olla ilman kuulo- ja näköaistia kiertämällä huoneen kuulokkeet korvilla ja laput silmillä”, kertoi Rovala-Opiston opettaja **Teija Tsutsunen**.

Ensimmäiseksi vierailija ohjattiin tuntoaistikohteeseen, jossa hän sai tunnustella erilaisia pintoja. “Halusimme antaa taktiilisti kokemuksia Suomen luonnosta. Materiaalit olivat kasvillisuutta ja eläimistöä”, Tei-

ja kertoo. Monille suomalaisille materiaalit olivat tuttuja mutta ulkomalaisille vieraampia.

Seuraavaksi suomalaisen saunan tuoksu herätti kävijän hajuistin. Kuuloaisti vei vieraan suomalaiseen metsään, missä sai kuunnella lintujen ääniä. Monet huonokuuloisetkin erottivat eri lintujen ääniä ja tunnistivat niitä.

Neljännessä kohteessa vierailija sai käyttää näköaistiaan ja ihailla luontoa. Kuvien avulla kerrottiin Suomen luonnosta eri vuodenaikoina.

Viidennessä kohteessa vierailija sai kokea suomalaisia makuelämyksiä, muun muassa Turun sinappia, salmiakkipastilleja, Fazerin sinistä suklaata. Viimeiseksi suu huuhdottiin kirpeällä puolukkamehulla.

Kuudes kohde oli verholla eristetty pöytä. Se ääressä asiakas sai pohdita kuudennen aistin olemassaoloa ja muotoa, sekä kirjoittaa paperille tuntemuksia aistihuoneesta.

“Saimme aistihuoneesta todella hyvää palautetta. Ja mikä tärkeintä, palautetta tuli varsinkin kuurosokeilta asiakkailta”, Teija Tsutsunen kertoi. Kokemukset eivät ole olleet epämiellyttäviä tai liian pelottavia. Myös ulkomaalaiset tulivat rohkeasti kokemaan aistihuoneeseen. ■

Puiston kesää

Hilkka Nieminen

Kesä kaunis puistoon tullut nyt on!

Jo krookukset nuppunsa aukaisee
Ja iirikset kortensa nostaa.
Punatulppaanit, liljat ja kukkaset
muut
kesän lämpöisen täällä kun kohtaa.

Kesän tuoksuja
puisto on tulvillaan.
Kesäriemua linnut laulaa.
Pian ruusutkin kukkansa aukaisee
kukat kauneimmat väriä hohtaa.

Puiston penkillä, vaahteran varjossa
nuoret toisiaan pussaa ja kaulaa
Puiston nurkassa - tuolla – piilossa
Amor nuoliaan ampuu. Ja nauraa!

Kesä puistoon nyt tullut on. ■

Opastuskoru

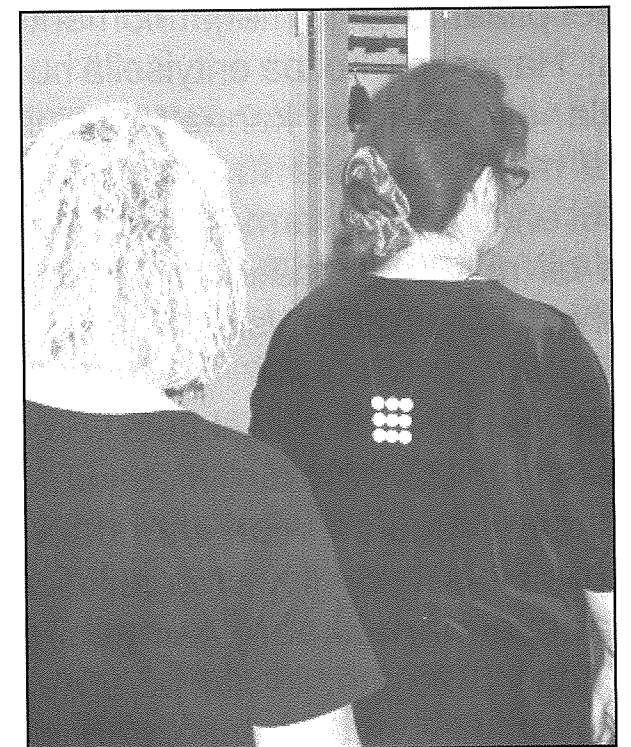
Riitta Lahtinen

Opastaminen voi olla kosketukseen perustuvaa eli opastettava pitää kiinni oppaan käsivarresta tai olkapäästä. Opastaa voi myös ilman kosketusta, näönvaraisesti. Tällöin opas kulkee opastettavan edellä. Kun opastettava seuraa opasta hän tarkkailee näkönsä avulla esim. olkapään liikkeitä tai jalkoja ja kenkiä. Opas kertoo liikkeillään käännökset, pysähdykset, kiertää esteet ja osoittaa vaaratekijät.

Edessä olevan oppaan liikkeet näkyvät paremmin, jos hänen vaatteensa erottuvat värykseltään ympäristöstä. Esimerkiksi hämärällä pururadalla kannattaa käyttää vaaleaa asua, lumisella jäätiköllä tummaa asua. Näin opas löytyy paremmin eikä “katoa” ympäristöön. Maastossa liikkujia helpottaa, jos oppaan kengät ovat eriväriset maastoon verrattuna.

Joskus oppaan löytäminen ja erottaminen ruuhkassa kapealla näkökentällä vie erittäin paljon aikaa. Myös oikean ihmisen löytäminen voi olla hankalaa, jos kaikilla on samansävyiset vaatteet. Tällöin oppaan

löytämistä helpottaa esimerkiksi tietty, edeltä sovittu vaatekappale tai kannettava esine. Se voi olla esimerkiksi kirkasvärinen hattu tai vaikkapa ns. **opastuskoru**.

Kuvassa on esimerkki oppaasta, jolla on tumma pusero ja vaalea koru selkäpuolella. Merkin tai korun tulee olla riittävän isokokoinen ja taustastaan hyvin erottuva. Opastustilanteissa olen kokeillut käyttää isoa vaaleaa puukorua, ja se erottuu yllättävän hyvin. Toinen hyvä idea on esimerkiksi huivi, joka laskeutuu selän puolelle. Kannattaa kokeilla, näkeminen on yksilöllistä! ■

Mätäkuun juttu

Raili Karisaari

Mätäkuu on jäänyt mieleen omasta lapsuudestani. Kuulin usein aikuisten puhuvan, kuinka mätäkuun aikana maito happanee, ruokatarvikkeet pilaantuvat ja marjat homehtuvat. Haavat piti hoitaa erityisellä huolella, eikä suuhun kannattanut pistää mitään, minkä tuoreudesta ei ollut ehdottoman varma. Oma lukunsa oli myös nk. mätäkuun jutuilla, joihin ei ollut uskomista.

Mätäkuu alkoi 23. heinäkuuta ja kesti elokuun 23. päivään. Mätäkuu oli satojen vuosien ajan merkittynä myös Helsingin yliopiston julkaisemaan almanakkaan, kunnes se vuonna 1996 jätettiin siitä pois. Kansalla on ollut vankka usko, että mätäkuu oli varsinkin terveyden kannalta kaikin tavoin epäedullista ja vaarallista aikaa. Se näkyi siinäkin, että potilaat eivät olleet kovin halukkaita tulemaan sairaaloihin leikattavaksi mätäkuun aikana.

Homeiden ja bakteerien juhlaa

Bakteerit ja muut mikrobit lisääntyvät helposti lämpimässä ja kosteas-

sa. Elintarvikkeiden ja ruokien säilymisen kannalta onkin tärkeää niiden pitäminen kylmässä tai viileässä. Nykypäivänä tämä ongelma ratkaistaan jääkaapeilla ja pakastimilla.

Ruoka-aineissa ja valmiissa ruoissa olevien bakteerien aiheuttamien ruokamyrkytysten ja ripulitautien riski kasvaa helteillä. Bakteerit lisääntyvät hyvin nopeasti erityisesti herkästi pilaantuviissa elintarvikkeissa, joihin kuuluvat jauheliha, kala, pastöimattomat maitotuotteet, kerma- tuotteet, salaattikastikkeet, einekset sekä kuumentamatta valmistettavat ruoat.

Loppukesän terveysriskejä lisäävät myös hellekauden jälkeen ilmaantuvat sateet, jotka huuhtovat maaperästä, käymälöistä ja tunkioilta peräisin olevia taudinaiheuttajia kivoihin ja muihin vedenottopaikkoihin. Syyskesällä ilmaantuvia tauteja olivat aikaisemmin erilaiset salmonellataudit, punatauti ja polio.

Lämpimään kauteen liittyy myös runsaasti hyttysten, paarmojen ja muiden hyönteisten puremia, joiden raapiminen voi olla syynä ihotulehduksiin ja märkimisiin. Samoin kesällä esiintyy tavallista enemmän ihoa vaurioittavia pikkutapaturmia, jotka tarjoavat bakteereille pääsyn elimistöön.

Tuhansien vuosien perinne

Mätäkuun perinne juontaa alkunsa jo tuhansien vuosien takaa muinaisesta Mesopotamiasta, jolloin kesän kuumien aika tunnettiin koiranpäivien nimellä. Nimensä tuo kolmisen viikkoa kestänyt aika oli saanut Orionin eli Ison Koiran tähtikuviosta ja sen kirkkaimmasta tähdestä Siriuksesta eli Koirantähdestä. Koiranpäivien aikaan esiintyi eteläisissä maisissa tavallista enemmän kuumetauteja, mm. kuumeisia vatsasairauksia ja malariaa.

Suomessa mätäkuu-nimen otti käyttöön **Mikael Agricola** (syntyi noin 1510 - kuoli 1557). Vuonna 1544 hän varoitti kalenterissaan elokuun kohdalla muun muassa seuraavasti: Tässä kuussa ei sovi ottaa sisäisiä lääkkeitä eikä myös laskea verta, koska silloin on mätäkuu. Agricola nojasi käsityksissään roomalaiseen **Senecaan**, 1500 vuotta aikaisemmin eläneeseen oppineeseen.

Mätäkuun pelko heijastui myös terveydenhuoltoon. Rokottajille vuonna 1825 annetuissa ohjeissa kiellettiin, ettei isorokkorokotuksia pidä tehdä mätäkuun aikana.

Varoituksia hirviöistä

Myös eurooppalaiseen kansanperinteeseen on liittynyt kuvitelmia, että kesän kuumien aika on käärmeiden ja kaikenlaisten syöpäläisten erityistä esiintymisaikaa.

Tanskalaiset ovat puhuneet tuonelan lohikäärmeestä, joka uhkasi kuumien kauden aikana vallata maan. Saksalaiset kertoivat kauheasta viljalo- hikäärmeestä tai ruissudesta, jota vastaan oli varauduttava, ettei se syönyt viljaa pelloilta. Skotlannissa uskottiin Loch Nessin järvessä asustavaan valtavaan vesipetoon, joka pelotteli järvellä liikkuvia.

Vastaavanlaisia uskomuksia esiintyi myös Suomessa. Mätäkuussa veteen kuviteltiin sikiävän kaikenlaisia matoja ja ihmisiä jopa kiellettiin uimasta meressä, koska siinä oli silloin suuria merikäärmeitä, jotka saattoivat käydä kiinni ihmiseen.

Lähde: www.saunalahti.fi/arnoldus/matakuu.html ■